

Opvs Theologicvm

In Tres Tomos Distribvtvm, In quo praecipua totius Theologiae capita
accurate pertractantur ... Adiecto ad finem Tertij Tomi Indice rerum
notabilium

Qui totam primam partem D. Thomæ, ac multa alia continet, quorum
Indicem sequens pagina dabit

Mauro, Silvestro

Romae, 1687

Q. 6. Vtrum Theologia sit propriè scientia subalternata scientiæ Beatorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84111](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84111)

ne, & adhæſione ſuper omnia: aſſenſus theologicus non nititur ſola prima veritate reuelante, ideoque aſſentitur minori certitudinæ; ergo, &c. Secundo aſſenſus, qui comparatur ad aliū aſſenſum, ſicut forma, & finis ad diſpoſitionem, vel ſicut principium ad conſiſionem, eſt perfectior; cum forma, & finis ſit perfectior diſpoſitione ad finem, & principium ſit perfectius conſiſione; ſed aſſenſus fidei comparatur ad aſſenſus theologicos, vel ſicut forma, & finis ad diſpoſitionem, vel ſicut principium ad conſiſionem; ergo, &c. Minor probatur: nam, vel loquimur de aſſenſu theologico, quo aſſentimur iſtis articulis fidei, vel de aſſenſu, quo aſſentimur conſiſionibus, quæ inferuntur ex articulis: ſi loquimur de aſſenſu theologico, quo aſſentimur articulis, talis aſſenſus eſt diſpoſitio ad aſſenſum, quo intellectus relinquens naturalem modum aſſentiendi eleuat ſe ad aſſentiendum articulis ſuper omnia purè ex hoc præſtantiffimo motiuo, quia prima veritas illos reuelauit. Si loquimur de aſſenſu, quo aſſentimur conſiſionibus, quæ inferuntur ex articulis, aſſenſus fidei circa articulos eſt principium conſiſionum, quæ ex articulis inferuntur; ergo aſſenſus fidei comparatur ad aſſenſum theologicum, vel ſicut finis, & forma ad diſpoſitionem, vel ſicut principium, ad conſiſionem, adeoque eſt perfectior.

5. Ad primum, nego ſequelam. Non enim eſt ſtultum, vt is, qui habet habitum perfectiorem circa aliquas veritates, labore ad acquirendum circa eaſdem habitum imperfectiorem, qui tamen habeat aliquas perfectiones, quibus caret habitus perfectior: e. gr. licet fides, qua credimus Deum eſſe, ſit perfectior ſcientia, qua ſcimus demonſtratiuè Deum eſſe, tamen non eſt ſtultum, vt fidelis habens fidem, quod Deus eſt, labore ad acquirendam ſcientiam demonſtratiuam, quod Deus ſit, quia talis ſcientia licet imperfectior fide, habet aliquas perfectiones, puta euidentiam, quas fides non habet; ſed etiam Theologia, licet ſit imperfectior fide, habet aliquas perfectiones, quas non habet ſimplex fides, cum poſſit reddere multiplicem rationem de veritatibus, de quibus ſimplex fides non poteſt reddere talem rationem; ergo.

6. Ad ſecundum, diſtinguo maiorem: habitus potens reddere rationem de creditis, non eſt inferior habitu, qui credit, ſi credat propter auctoritatem, quæ ſit ſupra omnem rationem, nego; ſi credat propter auctoritatem, quæ ſit infra rationem, concedo maiorem; diſtinguo eodem pacto minorem; & nego conſequentiam. Ille habitus eſt perfectior, qui commenſuratur obiecto formali perfectiori. Cum igitur vnus habitus nititur ratione, alter auctoritate, ſi talis auctoritas ſit infra rationem, habitus, qui nititur ſola auctoritate, eſt imperfectior habitu, qui nititur ratione: è conuerſo ſi auctoritas ſit ſupra rationem, habitus, qui nititur tali auctoritate, & purè credit, eſt perfectior habitu, qui nititur ratione; ſed aucto-

ritas creata eſt infra rationem, auctoritas diuina eſt ſupra omnem rationem; ergo licet habitus, qui purè credant propter auctoritatem creatam, ſint imperfectiores habitibus aſſentientibus propter rationem, tamen habitus fidei diuinæ, qui purè credit propter auctoritatem diuinam, eſt perfectior habitu theologico, & quolibet alio habitu aſſentiente propter rationem.

7. Ad 3. concedo maiorem, & diſtinguo minorem: Theologia prout contradiftinguitur à fide eſt ſapientia ſupernaturalis, de qua Paulus loquebatur inter perfectos, nego minorem: Theologia prout includit fidem, concedo minorem; & diſtinguo eodem pacto conſequentem. Sicut ſapientia naturalis aliquando ſumitur pro aggregato ex habitu principiorum, & conſiſionum, vt colligitur ex Ariſtotele lib. 1. mag. mor. cap. 12. ſic ſapientia ſupernaturalis ſumitur pro aggregato ex habitu fidei, qui verſatur circa principia reuelata, & habitu theologico, qui verſatur etiam circa conſiſiones. Tale autem aggregatum eſt proprium perfectiorum, qui ſunt ſapientes ſapientia ſupernaturali, & eſt perfectius ſimplici fide, quæ eſt communis etiam imperfectis, licet Theologia prout contradistinguitur ab habitu fidei, ſit multò imperfectior habitu fidei.

QVÆSTIO VI.

Vtrum Theologia ſit propriè ſcientia ſubalternata ſcientia Beatorum.

S. Th. q. 1. a. 2.

1. **V**idetur vera ſententia Alberti in Summa tractatu primo quæſt. 1. in corpore, Cani. lib. 12. de locis theologicis, & aliorum, quam ſequuntur plures recentiores Thomiſtæ, allegantes pro ea etiam Sanctum Thomam, quod Theologia Viatorum ſit propriè ſcientia, etiamſi probet conſiſiones ex principijs reuelatis non euidenter cognitis, ſed ſolum creditis per aſſenſum fidei certum, & obſcurum: primò quia Theologia paſſim in Scriptura atque à Sanctis Patribus vocatur ſcientia: Prouerb. 15. *Labia ſapientium diſſeminabunt ſcientiam*: Sapientia 7. *Ipsè dedit mihi omnium, quæ ſunt veram ſcientiam*: Ieremiæ 13. *Dabo vobis paſtores, qui paſcent vos ſcientia, & doctrina*: Sanctus Auguſtinus 14. de Trinitate, cap. primo, *huic ſcientiæ attribuitur illud tantummodo, quo fides ſaluberrima gignitur, nutritur, defenditur, & roboratur, &c.* ſed iſtæ auctoritates, & aliæ innumeræ non ſunt explicandæ in ſenſu improprio: ergo Theologia propriè eſt ſcientia.

2. Secundò omnis habitus, qui ex principijs certis inferit euidenter aliquas conſiſiones, eſt propriè ſcientia; ſed Theologia ex principijs partim reuelatis, partim naturalibus, ſed certiffimis inferit euidenter multas conſiſiones; ergo Theologia eſt propriè ſcientia. Probatur maior: nam talis habitus non eſt opinio

hio, quia est certus; opinio verò est incerta; non est fides, quia est discursiuus, fides autem non est discursiuus; non est intellectus, quia versatur circa conclusiones, intellectus autem versatur circa principia; ergo vel est scientia, vel est sapientia; sed sapientia est præstantissima scientia; ergo semper stat, quod Theologia sit scientia.

3. Tertiò si aliquid obstat, ne Theologia esset scientia, maximè quia non procedit ex principiis per se notis, & euentibus, sed ex principiis creditis solum per fidem; sed hoc non obstat; ergo &c. Probatur minor, quia tota penè Physica, & plures partes Mathematicæ procedunt ex principiis non per se notis, & euentibus, sed creditis solum per fidem humanam, & tamen Physica, & tales partes Mathematicæ sunt propriè scientiæ; ergo &c. Probatur antecedens: nam principia physica sunt nota per experientias, quas nos non fecimus, sed credimus propter auctoritatem aliorum, qui testantur se fecisse tales experientias: principia etiam astronomica sunt obseruationes, ad quas faciendas non solum non sufficit vnus homo, sed neque sufficiunt homines vnus sæculi; ergo &c.

4. Confirmatur, nam si ad scientiam sufficit principia credi fide humana, multò magis sufficit principia credi fide diuina; sed principia theologia creduntur fide diuina; ergo Theologia est propriè scientia.

5. Quartò ex doctrina Aristotelis 2. meta. physicæ textu 36. & 3. Ethic. cap. 3. vnaquæque scientia debet habere certitudinem secundum naturam sui obiecti; ideoque scientiæ purè mathematicæ debent habere de suis obiectis certitudinem mathematicam, quæ est perfectissima, scientiæ Physicæ sufficit, quod habeant certitudinem physicam inferiorem mathematicæ: scientiæ morales sufficit, quod habeant certitudinem moralem, quæ est inferior certitudine mathematica, & physica, & est valdè superficialis, vt docet Aristoteles 1. Ethic. cap. 10. Et quia certitudo de principiis physicis, atque experimentalibus habetur solum per fidem humanam, ideo Physicæ sufficit certitudo de principiis acquisita per fidem humanam; sed materia theologia, ac diuina est talis, vt de principiis haberi possit certitudo solum per fidem diuinam; ergo ad hoc, vt Theologia sit scientia, sufficit, vt de principiis habeat certitudinem per fidem diuinam.

6. Quintò licet admittatur repugnare scientiæ non subalternatæ, vt procedat ex principiis non euentibus, sed purè creditis, saltem id non repugnat scientiæ subalternatæ, imò essentialiter requiritur ad talem scientiam; ergo propriè Theologia est scientia subalternata scientiæ Beatorum. Probatur antecedens: nam omnis scientia subalternata est talis, vt non habeat principia per se nota, & euentia, sed credat principia esse vera propter auctoritatem scientiæ superioris, quæ demonstrat talia principia; e. gr. Musica, quæ est subalternata

Arithmeticæ, sumit vt prima principia aliarum propositiones non per se notas, sed demonstratas ab Arithmetica, & credit illas esse veras propter auctoritatem Arithmeticæ: similiter Perspectiua sumit vt principia propositiones demonstratas à Geometria, quæ de talibus principiis habet euentiam per demonstrationem; sed proportionaliter Theologia nostra sumit vt principia articulos reuelatos non per se notos nobis, & credit illos esse veros propter auctoritatem Theologiæ beatæ, quæ habet euentiam de articulis; ergo Theologia est scientia subalternata scientiæ beatorum.

7. Sextò scientia subalternata non solum est propriè scientia, quando datur in intellectu simul cum scientia subalternante, sed etiam quando datur sine subalternante; e. gr. Musica non solum est scientia, quando datur in intellectu simul cum Arithmetica, sed etiam quando datur sine Arithmetica; sed quando datur sine subalternante non habet euentiam de principiis, sed purè credit: Musica e. gr. quando datur sine Arithmetica, non habet euentiam de principiis, sed purè illa credit: ergo ad scientiam subalternatam non requiritur, vt habeat euentiam de principiis, sed sufficit, vt illa credat; ergo licet Theologia nostra, quia est separata à scientia beatâ, non habeat euentiam de principiis, hoc est de articulis reuelatis, tamen erit propriè scientia subalternata.

8. Respondeo, quod cum ostenderimus Theologiam esse habitum distinctum à fide, sequitur, vt examinemus, qualis habitus sit, vtrum nimirum sit habitus scientiæ, vel aliquis alius habitus. Auctores, qui docuerunt Theologiam propriè esse scientiam, diuiduntur in tres classes. In prima classe sunt aliqui, qui supponentes, quod scientia propriè dicta debeat habere euentiam de principiis, ac de conclusionibus, existimant Theologiam, etiam viatorum habere euentiam de principiis reuelatis, eo quod mysteria fidei etiam circa Trinitatem, & Incarnationem sint per se nota, & euentia, non minùs, quam principia naturalia; & hæc sententia tribuitur Francisco de Marchia à Gregorio in quæst. 1. Prologi articulo 4. & ab Ochamo quæst. 3. In secunda classe sunt aliqui, qui cum Henrico in summa artic. 6. quæst. 1. & quodlibeto 12. quæst. 2. censuerunt, quod licet principia reuelata non sint per se nota, & euentia, sicut principia naturalia, tamen fidelis studio, & exercitio fidei potest paulatim peruenire ad intelligenda mysteria, & habendam eorum euentiam. In tertia classe sunt alij, qui concedentes principia Theologiæ, & mysteria reuelata præsertim Trinitatis, & Incarnationis esse ita obscura, vt nulla possit de ipsis haberi euentia à viatoribus, neque antecedenter ad fidem, neque consequenter, docuerunt Theologiam esse propriè scientiam saltè subalternatam, eo quod ad scientiam subalternatam

non requiratur, ut habeat euidentiã de principiis, sed sufficiat, ut illa purè credat. Refert has opiniones, & eorum Auctores Valquez prima parte disp. 4. Quæstio in primo sensu, in quo est controuersia omnino de re, examinatur in tractatu de fide: in secundo, in quo est controuersia ex parte de nomine, examinabitur hoc loco.

9. Dicendum primò: licet Theologia secundum se sit propriè scientia, tamen respectu viatorum non habentium euidentiã circa principia reuelata, non est propriè scientia. Ut probetur conclusio, explicari debet, quid sit scientia secundum se, quid sit scientia respectu nostri. Ex doctrina Aristotelis 1. Physic. cap. 2. quem sequuntur penè omnes, quædam propositiones sunt per se notæ secundum se, quædam sunt per se notæ nobis. Propositio per se nota secundum se est, cuius prædicatum conuenit subiecto immediatè ratione subiecti, & non propter aliam causam: e. gr. hæc propositio *Deus est*, est per se nota secundum se, quia prædicatum existendi conuenit Deo immediatè ratione ipsius Dei, & non propter aliam causam. Eadem propositio non est per se nota nobis, quia hæc propositio *Deus est* non mouet immediatè ad assensum, sed debet probari syllogisticè per alias propositiones. Et conuerso hæc propositio *ego sum*, est per se nota mihi, quia ego illi assentior immediatè sine ulla probatione; at non est per se nota secundum se, quia existere mihi conuenit accidentaliter ratione causæ distinctæ, quæ determinat me ad existendum. Proportionaliter quidam discursus sunt scientifici secundum se, quidam sunt scientifici respectu nostri. Discursus scientifici secundum se sunt, in quibus conclusiones inferuntur necessariò ex principiis per se notis secundum se. Discursus scientifici respectu nostri sunt, in quibus conclusiones inferuntur necessariò ex præmissis per se notis quoad nos. E. gr. discursus, quibus probantur propositiones Euclidis, Apollonii, &c. sunt per se noti secundum se, quia per ipsos conclusiones inferuntur necessariò ex principiis per se notis secundum se; at tales discursus respectu alicuius, qui non satis perciperet principia, & vim illationum, per quas inferuntur, non essent scientifici, quia principia, & illationes non innotescerent illi certò, & euidenter.

10. Hoc posito, probatur prima pars conclusionis, quod Theologia sit scientia secundum se. Illa enim facultas est scientia secundum se, quæ continet discursus secundum se scientificos, in quibus nimirum conclusiones inferuntur necessariò ex principiis secundum se notis. licet talia principia non sint per se nota nobis; sed Theologia est facultas, in qua multæ conclusiones inferuntur ex principiis per se notis secundum se, licet talia principia non sint per se nota nobis; ergo &c. Probatur minor: Theologia enim infert multas conclusiones ex hoc principio reuelato quod *Deus est*

Trinus; sed hoc principium *Deus est Trinus*, licet non sit per se notum nobis, est per se notum secundum se; prædicatum enim trini conuenit Deo essentialiter ratione Deitatis, & non propter aliam causam; ergo Theologia infert aliquas conclusiones ex principiis per se notis secundum se, ac proinde per discursus secundum se scientificos, & est scientia secundum se.

11. Hinc infertur, quod principia theologia non solum sunt per se nota secundum se, sed etiam sunt inagis nota, quam pleraque principia scientiarum naturalium. Probatur: nam illæ propositiones, quarum prædicatum ita conuenit subiecto ratione ipsius subiecti, ut nullo modo conueniat ratione alterius, sunt maximè per se notæ secundum se, & multò magis, quam aliæ propositiones, quarum prædicatum, licet aliquo pacto conueniat subiecto ratione sui, conuenit etiam ratione alterius prioris; sed principia theologia, e. gr. quod *Deus est Trinus* explicant prædicatum ita, conueniens subiecto ratione sui, ut nulla sit alia ratio, cur tale prædicatum conueniat subiecto: omnia verò principia scientiarum naturalium, quæ habeat subiectum creatum, explicant prædicatum, quod ita conuenit subiecto ratione sui, ut conueniat etiam ratione alterius prioris: e. gr. ista principia: *Homo est animal rationale, quatuor, & tria faciunt septem*, explicant prædicatum ita conueniens subiecto ratione sui, ut conueniat etiam ratione alterius prioris; nam prima ratio, cur homo sit animal rationale, non est ipse homo secundum se, sed Deus, qui est prima ratio omnium veritatum necessariorum; similiter prima ratio, cur quatuor, & tria faciant septem, non est ipsa essentia quatuor, & trium, sed est essentia diuina; ergo in talibus propositionibus, atque in omnibus alijs, quæ habent pro subiecto aliquid creatum, prædicatum conuenit subiecto etiam ratione alterius, adeoque non sunt maximè notæ secundum se, & sunt minus notæ, quam principia theologia, quæ habent pro subiecto solum Deum.

12. Probatur iam secunda pars conclusionis, quod nimirum Theologia respectu viatorum cognoscentium principia reuelata solum obscure, non sit propriè scientia. Illa facultas non est scientia respectu subiecti, quæ continet discursus non scientificos respectu subiecti; sed discursus theologici non sunt scientifici respectu viatorum cognoscentium principia reuelata solum obscure; ergo. Probatur minor: discursus scientifici respectu subiecti sunt, in quibus conclusiones inferuntur necessariò ex principiis per se notis tali subiecto; sed per discursus theologicos conclusiones inferuntur ex principiis per se non notis viatoribus obscure cognoscentibus principia; ergo discursus theologici non sunt scientifici respectu viatorum.

13. Confirmatur, nam licet Geometria, Arithmetica &c. sint scientiæ secundum se, & respec-

respectu illorum, quibus principia geometricalium per se nota, tamen non sunt scientiæ respectu eorum, quibus principia geometrica, & Arithmetica non sunt per se nota, eò quod cognoscantur solum obscure; ergò proportionaliter licet Theologia sit scientia secundum se, & respectu Beatorum, quibus principia theologia sunt per se nota, tamen non est scientia respectu viatorum, quibus principia theologia non sunt per se nota, eò quod obscure solum, & imperfectè ab illis percipiuntur.

14. Dicendum secundò: neque etiã Theologia est propriè subalternata secundum se, neque respectu viatorum.

15. Ut probetur conclusio, explicandum est præcipuum discrimen scientiæ non subalternatæ à subalternata. Scientiæ non subalternatæ sunt, quæ resolvunt conclusiones vsque ad prima principia per se nota, ac non viterius demonstrabilia. Scientiæ subalternatæ sunt, quæ resolvunt suas conclusiones vsque ad principia non immediata, neque per se nota, sed demonstrabilia per scientiam superiorem. E. gr. Arithmetica, & Geometria sunt scientiæ non subalternatæ, quia probant suas conclusiones per principia prima, & immediata, & non viterius demonstrabilia: E' converso Musica subalternatur Arithmetica, & Perspectiva Geometrig, quia Musica resolvit suas conclusiones de numeris sonoris vsque ad quædam principia non immediata, neque per se nota, sed mediata, ac demonstrabilia in Arithmetica: Similiter Perspectiva resolvit suas conclusiones de lineis visualibus vsque ad quædam principia non per se nota, neque immediata, sed demonstrabilia in Geometria.

16. Hoc posito, probatur Theologiam secundum se non esse subalternatam. Illa enim facultas, quæ resolvit conclusiones in principia immediata, & per se nota secundum se, non est subalternata secundum se; sed Theologia resolvit suas conclusiones vsque ad principia immediata, & per se nota secundum se, licet non sint per se nota nobis; ergò Theologia non est scientia propriè subalternata. Confirmatur: nam quò principia scientiæ sunt magis immediata, & per se nota, eò magis talis scientia recedit ab imperfectione subalternatæ; sed principia Theologica, quod Deus sit Trinus &c. sunt maximè immediata, & per se nota secundum se, & multò magis, quàm principia geometrica, & Arithmetica, ut dictum est supra num. 11. ergò Theologia secundum se multò magis recedit ab imperfectione subalternatæ, quàm Arithmetica, Geometria, & quælibet scientia naturalis, quæ resolvit conclusiones in principia de subiecto creato.

17. Probatur iam, quod Theologia neque etiã sit subalternata respectu viatorum. Ut enim facultas aliqua sit subalternata respectu subiecti, non sufficit, ut resolvat conclusiones in principia non per se nota tali subiecto,

propter eius subiecti imperfectionem, sed requiritur, ut resolvat conclusiones in principia non immediata, sed demonstrabilia per scientiam superiorem, ut patet in allatis exemplis Musica, & Perspectiva; sed Theologia resolvit conclusiones in principia non per se nota nobis propter imperfectionem intellectus nostri, per se autem nota Deo, & Beatis confortatis lumine gloriæ; ergò,

18. Confirmatur: nam si ad hoc, ut scientia aliqua sit subalternata respectu subiecti, sufficeret, ut resolveret conclusiones in principia per se non nota respectu subiecti, eò quod tale subiectum non satis penetrat principia, sequeretur, quod Geometria, & Arithmetica in quantum inveniuntur in aliquo, qui non bene penetrat principia, essent scientiæ subalternatæ, quod est absurdum, & non solet admitti.

19. Queritur, quid Sanctus Thomas docuerit in hac quæstione.

Respondeo, quod Sanctus Thomas hic quæstione 1. art. 2. docet solum Theologiam esse scientiam, sed non descendit ad explicandum, utrum sit scientia secundum se, vel quoad nos; utrum sit subalternata, vel subalternans? Ex ratione tamen, qua probat Theologiam esse scientiam, inferitur illam esse scientiam solum secundum se, non autem quoad nos. Probat enim esse scientiam ex eo, quod ad scientiam non requiritur, ut procedat ex principiis notis lumine naturali intellectus, sed sufficit, ut procedat ex principiis notificatis lumine scientiæ superioris; ideoque Perspectiva, & Musica, quæ procedunt ex principiis notificatis lumine geometriæ, & arithmeticæ, quæ sunt scientiæ superiores, habent propriè rationem scientiæ; sed Theologia procedit ex principiis notis lumine superioris scientiæ beatæ, cum beatissimis confortatis lumine gloriæ principia theologica sint per se nota; ergò Theologia est scientia, licet credat principia sibi revelata à Deo. Sed hæc ratio ostendit Theologiam esse scientiam quidem secundum se, non autem quoad nos; siquidem ad scientiam secundum se sufficit, ut principia sint nota lumine superiori, non autem id sufficit ad scientiam respectu subiecti, cum sit impossibile scire conclusiones per principia non nota subiecto; ergò ratio Sancti Thomæ probat solum Theologiam esse scientiam secundum se, non autem quoad nos; ideoque Sanctum Thomam in hoc sensu explicant Capreolus, & Caietanus, quos refert, & sequitur Vasquez hic Disput. 4. cap. 6. 7. & 8.

20. Præterea licet Sanctus Thomas ad explicandum, quo pacto Theologia sit scientia, quamvis principia ipsius sint nota solum in lumine scientiæ superioris, afferat exemplum scientiarum subalternatarum, hoc est Musicæ, & Perspectivæ, quæ sunt scientiæ, licet earum principia sint nota solum in lumine scientiæ superioris; non tamen dicit Theologiam esse scientiam subalternatam, neque id sequitur ex tali

tali comparatione. Non enim Musica, & Perspectiva ex eo præcisè sunt subalternatae Arithmeticae, & Geometriae, quia accipiunt principia, quæ notificantur per lumen Arithmeticae, & Geometriae, sed quia assumunt principia, quæ cum non sint per se nota secundum se, demonstrantur per scientiam superiorem; sed Theologia assumit quidem principia nota per lumen scientiæ beatae, sed quæ non demonstrantur per illam, cum sint per se nota secundum se; ergo ex ea comparatione non sequitur Theologiam esse scientiam subalternatam.

21. Ad 1. concedo maiorem, & distinguo minorem: auctoritates, quibus Scriptura, & Patres vocant Theologiam scientiam, sunt explicandæ in sensu proprio, in quantum proprium opponitur improprio, concedo; in quantum proprium opponitur communi, nego minorem: & distinguo eodem pacto consequens. Scientia dicitur dupliciter, communiter, & propriè. Scientia communiter dicta est, per quam certò, & infallibiliter cognoscimus veritatem. In hoc sensu omnes habitus certi sunt scientiæ: & quia etiam habitus Intellectus, Prudentiæ, & Artis sunt habitus certi, idè omnes isti habitus sunt scientiæ communiter, & aliquando ab Aristotele, & Philosophis vocantur scientiæ. Cum igitur tum fides, tum Theologia sint habitus certissimi circa veritates reuelatas, tum fides, tum Theologia sunt scientiæ sine ulla improprietate, & Metaphora. Scientia propriè, & non solum communiter dicta est habitus, quo cognoscimus certò aliquas veritates per discursum, & demonstrationem, inferentes illas ex principiis per se notis, & evidentibus quoad nos. In hoc sensu sumit Aristoteles scientiam, cum 6. Ethicorum, illam distinguit ab alijs habitibus certis; & in hoc sensu agit de scientia in libris posteriorum. In hoc verò sensu Theologia non est scientia quoad nos. Scriptura, & Patres plerumque sumunt scientiam in sensu communi, non in proprio, & Aristotelico, idè; cum fidem, & Theologiam vocant nomine scientiæ, docent solum fidem, & Theologiam esse habitus, per quos certissimè cognoscitur veritas, abstrahendo ab hoc, utrum sint habitus evidentes, vel incipientes, discursivi, vel non discursivi.

22. Ad 2. distinguo maiorem: omnis habitus, qui ex principiis certis, infert evidententer aliquas conclusiones: evidentia solius consequentiæ, est scientia in rigore Aristotelico, nego maiorem; omnis habitus inferens conclusiones evidententer etiam evidentia consequentis, est scientia in rigore Aristotelico, concedo maiorem; distinguo eodem pacto minorem; & nego consequentiam. Ad scientiam in rigore Aristotelico non sufficit, ut habeat evidentiam consequentis, sed requiritur, ut habeat etiam evidentiam consequentis, ac proinde de omnibus principiis, ex quibus inferitur consequens; sed Theologia licet habeat certi-

tudinem de principiis reuelatis, non habet de ipsis evidentiam; ergo. Dum opponitur Theologia non est propriè vllus ex alijs habitibus certis ab Aristotele enumeratis; ergo est propriè scientia; concedo antecedens, & nego consequentiam. Aristoteles enumerat solum habitus certos naturales, quos solum cognovit; sed habitus certi naturales sunt etiam evidentes, cum certitudo naturalis causari debeat ab evidentia; ergo Aristoteles enumerat solum habitus ita certos, ut sint etiam evidentes; sed Theologia, & fides sunt habitus supernaturales certi, & incipientes certitudinè causata à causa supernaturali, hoc est ab infallibili veritate Dei reuelantis; ergo non est mirum, quod fides, & Theologia non comprehendantur in habitibus ab Aristotele enumeratis in toto rigore consideratis. Si verò habitus illi sumantur magis amplè, fides reducitur ad habitum intellectus, Theologia ad habitum scientiæ. Habitus enim intellectus est, qui certò, & evidententer assentitur principiis assensu non discursivo; sed fides certissimè assentitur principiis reuelatis assensu non discursivo; ergo fides reducitur ad habitum intellectus, licet non sit in rigore habitus intellectus, quia non assentitur evidententer. Proportionaliter scientia est, quæ certò, & evidententer assentitur conclusionibus assensu discursivo; ergo Theologia reducitur ad habitum scientiæ, licet in rigore non sit scientia quoad nos, quia non assentitur evidententer.

23. Ad 3. Principia dupliciter possunt esse credita: primò ita, ut habeant evidentiam in attestante; secundò ita, ut neque habeant evidentiam in attestante; scilicet, quod datur Constantinopolis, purè creditur à me, qui nunquam vidi Constantinopolim; & tamen ego habeo evidentiam, quod datur Constantinopolis. Evidens enim mihi est testes fide dignissimos asserere se vidisse Constantinopolim, ut impossibile sit omnes illos falli, vel mentiri, adeoque Constantinopolim non dari. Alia multa obiecta sunt ita à me credita propter vnum, vel alterum testem, ut nullam de ipsis habeam evidentiam. Hoc posito, fortasse ad scientiam sufficit principia ita esse credita propter auctoritatem aliorum, ut habeant evidentiam in attestante; at verò non sufficit ad scientiam principia ita esse credita, ut non habeant evidentiam in attestante. Physica igitur, Astronomia, & alia huiusmodi facultates, in quantum resolvunt conclusiones in principia credita propter auctoritatem, quæ auctoritas reddat illa principia evidentia, sunt scientiæ: in quantum verò resolvunt conclusiones in principia credita propter auctoritatem insufficientem ad reddenda principia evidentia, non sunt scientiæ. E. gr. Astronomus habet scientiam de Eclipsibus, quia historia Eclipsium nititur auctoritate sufficiente ad evidentiam; at verò de multis alijs non habet scientiam, sed solum opinionem, quia experientiæ, in quibus fundantur, nituntur auctoritate duorum, vel trium

trium Astronomorum, quæ auctoritas est insufficientis ad euidentiā. Si verò quærat, qualis sit ista euidentiā causata ab auctoritate, dico, quod est euidentiā de causā per effectum, adeoque est euidentiā causata per demonstrationem à posteriori. Quando enim est euidens dari aliquem effectum, & est euidens talem effectum non potuisse habere aliundè originē, quā à tali causā, est euidens dari talem causā; sed est euidens dari hunc effectum, qui est] constans fama firmata innumeris testimonijs, quod detur Constantinopolis, quod Romæ regnauerit Iulius Cæsar, & Nero; & est euidens, quod hæc fama non potuit aliundè originem habere, quā ab ipsa veritate, hoc est ab existentia Constantinopolis, & à Regno Iulij Cæsaris, ac Neronis; ergo est euidens dari Constantinopolim, ac Romæ regnasse Iulium Cæsarem, & Neronem. Proportionaliter est euidens Astronomo constantem famam de multis observationibus factis circa Eclipses non potuisse aliundè habere originem, quā ab ipsa veritate; ergo est, euidens verè factas fuisse tales observationes: sed principia theologica itā sunt purè credita, vt non habeant vllam euidentiā neque in attestante; supponimus enim ex tractatu de fide, quod licet sit euidētissimum Deum mentiri non posse, tamen sit ineuidens Deum reuelasse doctrinam fidei, atque eius Mysteria; ergo Theologia respectu nostri non est scientia, cum resoluat conclusiones in principia purè credita sine vlla euidentiā etiam in attestante.

24. Ad confirmationem: sicut ad scientiam non sufficit principia credi fide humana non causante euidentiā circa principia, sic neque sufficit principia credi fide diuina non causante euidentiā circa principia. An verò, fides diuina aliquando causet euidentiā circa principia, adeoque Theologia ex hoc capite sit scientia, examinabitur in Tractatu de fide.

25. Ad 4. Licet non omnes scientiæ debeant habere idem genus certitudinis circa principia, tamen omnes scientiæ debent habere circa principia certitudinem potentem causare euidentiā, seu talis certitudo sit fidei, seu non sit fidei; ergo si certitudo fidei diuinæ non potest causare vllam euidentiā circa principia theologica, non est scientia; si verò possit causare euidentiā de principijs, theologia ex hoc capite poterit esse scientia, vt dicetur in Tractatu de Fide.

26. Ad 5. Facultas subalternata procedens ex principijs creditis propter auctoritatem scientiæ superioris tunc solum habet rationem scientiæ, cum talis auctoritas potest causare euidentiā de principijs: cum verò auctoritas non potest causare euidentiā de principijs, non habet rationem scientiæ, vt dictum est num. 23. Si igitur Theologus itā credat principia reuelata propter diuinam auctoritatem, vt talis auctoritas causet in illo aliquam euidentiā de principijs, habebit scientiam de conclusionibus, quæ ex talibus principijs inferuntur,

adeoque respectu illius Theologia erit scientia: si verò itā credat principia reuelata, vt nullam de ipsis habeat euidentiā, neque habebit scientiam de conclusionibus, quæ ex talibus principijs inferuntur, adeoque respectu illius Theologia non erit scientia. An verò auctoritas diuina possit causare vllam euidentiā de principijs reuelatis, examinabitur in Tractatu de Fide. Addo Theologiam non esse facultatem subalternatam scientiæ beatæ, vt dictum est num. 16. in resolutione quæstionis, cum principia theologica non demonstrentur per scientiam beatam, sed sint per se nota videntibus Deum.

27. Ad 6. Respondeo eodem pacto, quod facultas subalternata existens in intellectu sine subalternante tunc solum habet rationem scientiæ, cum habet euidentiā de principijs, vel per fidem, vel per aliam demonstrationem à posteriori, quæ non spectet ad scientiam subalternantem: cum verò nullam habet euidentiā de principijs, non habet rationem scientiæ; ergo proportionaliter Theologus si aliquam habeat euidentiā de principijs reuelatis, habebit scientiam de conclusionibus theologis: si verò nullam habeat euidentiā de principijs reuelatis, nec habebit euidentiā de conclusionibus theologis. Ad id, quod opponitur: Musicus carens Arithmetica nullam habet demonstrationem de principijs; ergo &c. Respondeo, distinguo antecedens; Musicus sine Arithmetica nullam de principijs potest habere demonstrationem practicā, & à posteriori, nego; demonstrationem à priori, transeat; & nego consequentiam. Ex Arist. 1. Post. t. 23. duplex est demonstratio, alia à priori, seu *propter quid*, per quam non solum sumus certi, quod aliquid sit, sed etiam propter quid sit: alia à posteriori, quæ vocatur ab Aristotele, atque Interpretibus demonstratio *quia*, per quam solum sumus certi, quod aliquid sit, nescimus autem propter quid sit. Demonstratio, per quam non solum sciamus principia Musicæ esse vera, sed etiam propter quid sint vera, spectat ad Arithmetica, adeoque non potest haberi à Musico carente Arithmetica; adhuc tamen potest Musicus sine Arithmetica esse certus, quod principia Musicæ sint vera, licet ignoret propter quid sint vera. Quando enim aliquis vtens regulis, quarum rationem ignorat, aduertit per innumeras experientias opus factum iuxta illas regulas bene succedere, certificatur de veritate regularum; sed potest Musicus longo vsu principiorum, & regularum, quarum rationem ignorat, aduertere opus Musicum bene succedere; ergo potest certificari de veritate principiorum, & regularum Musicæ. Hæc autem certitudo dicitur practica; tum quia acquiritur praxi, hoc est vsu præceptorum, & regularum; tum quia habetur à practicis, hoc est ab ijs, qui versantur circa actiones, cum certitudo à priori habeatur solum à speculatiuis, qui contemplantur causas rerum. Musica igitur,

tur, si ita detur separata ab Arithmetica, ut habeat aliquam euidentiā saltem practicā de veritate suorum principiorum, erit scientia; si nullam habeat euidentiā ne practicā quidem de veritate suorum principiorum, non erit scientia, quia neque habebit vllam euidentiā de veritate conclusionum; ergo proportionaliter Theologia, si habeat aliquam euidentiā de principiis reuelatis, erit scientia; si nullam habeat euidentiā de principiis reuelatis, non erit scientia. Sed iam hoc ipsum esset examinandum, an per Theologiam possimus habere aliquam euidentiā de principiis reuelatis. Sed quia hæc quæstio pendet à duobus alijs quæstionibus examinandis in Tractatu de fide, in quarum quæstionum prima, quæritur, vtrum principia Theologica habeant euidentiā sufficientem ad conuincendum intellectum de diuina reuelatione: in secunda quæritur, vtrum argumenta fidei possint causare euidentiā, & scientiā de mysterijs reuelatis: ideo eius solutio differitur in eum locum, vbi corollarij loco inferetur.

QVÆSTIO VII.

Vtrum Theologia sit vna scientia, partim speculatiua, partim practica.

S. Th. q. 1. a. 3. & 4.

1. **V**idetur, quod Theologia non sit vna scientia, neq; vnus habitus, sed sit aggregatū ex pluribus habitibus: primò quia habitus, qui generatur ex pluribus actibus specie diuersis, non potest esse vnus; sed Theologia generatur ex actibus specie diuersis: vna enim pars Theologiæ generatur ex actibus versantibus circa Deum, alia ex actibus versantibus circa Angelos, alia ex actibus versantibus circa hominem, & circa actus humanos; ergo habitus Theologicus non potest esse vnus, sed debet esse aggregatū plurium habituum inter se differentium, proportionaliter, ac differunt actus, à quibus generantur.

2. Secundò facultas supernaturalis, quæ primò, & per se considerat obiecta ita diuersa, ut propter diuersitatem non possint considerari ab vna, & eadem scientia naturali, non potest esse vna, & eadem; sed Theologia considerat per se obiecta ita diuersa, ut propter diuersitatem non possint considerari ab vlla scientia naturali, quæ sit vna; ergo &c. Probat minor, quia Theologia considerat primò, & per se Deum, & Intelligentias, non minus, sed magis, quam hæc consideret Metaphysica: considerat etiam homines, & animam, non minus, sed magis quam Physica; considerat, quæ spectant ad mores, non minus, quam moralis; sed propter diuersitatem horum obiectorum Metaphysica, Physica, & Ethica, seu moralis non possunt esse vna scientia; ergo

propter eandem diuersitatem neque Theologia potest esse vna scientia; ergo sicut Philosophia naturalis est aggregatū plurium scientiarum, sic Theologia, quæ potest dici Philosophia supernaturalis, est proportionaliter aggregatū plurium scientiarum.

3. Tertiò videtur, quod Theologia non sit partim speculatiua, partim practica. Habitus enim primò diuiduntur per differentias practici, & speculatiui tanquam per differentias primò oppositas, eo pacto, quo animal primò diuiditur per rationale, & irrationale, tanquam per differentias primò oppositas; sed quia differentia rationalis, & irrationalis sunt primò oppositæ, repugnat idem animal esse simul rationale, & irrationale; ergo &c.

4. Respondeo, quod aliqua sunt vnum, vnitae simplicitatis, ita ut partibus careant; alia sunt vnum vnitae compositionis, quæ consistant ex pluribus partibus etiam heterogeneis, ac diuersæ rationis, ac paulatim, & successiue productis, & actis, eo pacto, quo homo est vnus vnitae compositionis, quia componitur ex capite, manibus, pedibus, & pluribus alijs partibus etiam heterogeneis, ac diuersæ rationis, & paulatim, ac successiue productis, & actis. Existimo vnam scientiam, & vnam, artem dici, non ex eo, quod sit vnus habitus vnitae simplicitatis, quia partibus careat, sed ex eo, quod sit vnus habitus vnitae compositionis ex pluribus partibus heterogeneis, ac diuersæ rationis. Probat: nam habitus, qui generatur, & augetur successiue, & paulatim ex pluribus actibus heterogeneis, ac diuersis, non est vnus vnitae simplicitatis, sed compositionis; sed habitus scientiarum, & artium, generantur, & augetur paulatim ex pluribus actibus heterogeneis; Exempli gr. ars edificandi generatur paulatim ex actibus diuersis iacendi fundamenta, erigendi parietes, imponendi tectum, &c: scientia Geometriæ generatur paulatim ex diuersis demonstrationibus circa diuersas conclusiones; ergo scientiæ, & artes sunt vnus habitus, non vnitae simplicitatis, sed vnitae compositionis, quia componuntur ex pluribus partialibus habitibus heterogeneis, ac diuersæ rationis: Exempli gr. ars edificatoria est vnus habitus compositus ex pluribus partialibus habitibus iacendi fundamenta, erigendi parietes, imponendi tectum, &c. Sententia igitur illa, quæ dicit vnitatem scientiæ, vel artis esse vnitae simplicitatis, si neget habitus scientiarum, & artium componi ex pluribus habitibus partialibus, & successiue productis, & actis, videtur falsa, & reiicienda. Sed fortasse illi Auctores non negant scientias, & artes componi ex pluribus qualitatibus solum materialiter diuersis, sed solum negant componi ex pluribus qualitatibus formaliter diuersis, ac qualitates formaliter diuersas dicunt illas, quæ respiciunt diuersa obiecta formalia: ac si hoc dicunt, eorum sententia toto modo loquendi discrepat à nostra sententia iam proponenda.

5. Hoc